

atenția reală care se acordă dramaturgiei românești. Există, deci, o preocupare autentică și permanentă pentru lansarea unei dramaturgii românești contemporane de valoare, preocupare care să devină o activitate fundamentală a unui teatru? În ultima vreme s-au făcut mari eforturi în acest sens.

Din păcate, însă, există și o problemă a regiei. O parte destul de însemnată a regiei noastre se rezumă doar la un raport interpretativ, strict interpretativ. Să facă, de pildă, un Sofocle altfel decât la Atena. Ceea ce, în sine, nu este rău, chiar nu este rău de loc. Dacă, însă, ideea aceasta devine cuprinzătoare (și e destul de cuprinzătoare) se vor profila niște spectacole cu precădere ilustrative (indiferent ce anume se ilustrează) și nu de dezbatere. Or, dacă teatrul nu este un for al dezbaterii, până la urmă nu mai este nimic. Iar actorul este, în primul rînd, purtătorul dezbaterii. Sigur, se pot realiza dezbateri și cu grecii antici, dar mai mult ca excepție, prin diverse modalități de actualizare, mai mult sau mai puțin forțată. Regizorul, însă, nu e dramaturg și actualiza-

rea dezbaterii nu poate ține loc actualității dezbaterii, și, din această pricină, un teatru se impune în primul rînd prin modul în care dezbate el, iar nu prin modul în care înțelege dezbaterica altora, pentru că în primul caz este vorba de o contribuție, iar în cel de al doilea, de un detaliu.

Astfel, ponderea reală a dramaturgiei originale nu este o problemă de conjunctură; ea reprezintă posibilitatea reală de a impune acel fragment al culturii noastre care este viața teatrală. Ceea ce am obținut pînă acum sînt niște aprecieri, uneori superlativ. Ceea ce trebuie să obținem de acum încolo (chiar ca o perspectivă imediată) este să devenim un sistem de referință. Adică, atunci cînd un critic francez scrie despre teatrul englez, să fie nevoit, pentru lămurirea lucrurilor, să se refere la teatrul românesc. E o datorie a generației de astăzi. Avem o șansă și șansa aceasta se numește actorul. Și cred că mai avem o șansă în dramaturgie. Regia și teatrele sînt chemate să le înțeleagă și să le materializeze.

VIRGIL STOENESCU

„Cea mai bună școală de dramaturgie: scena“

Cine spunea oare — nu Aristofan? — că dramaturgii sînt iubiți pentru cuvîntul lor veridic, pentru sfaturile lor înțelepte, ca și pentru faptul că ideile lor îl fac pe cetățean mai înțelegător și mai bun?

În acești ani, în care poporul nostru înalță cu mîgălă și cu sirg edificii socialismului, teatrul a devenit o tribună obștească, încărcată cu grele și nobile răspunderi, de creștere și cizelare a conștiinței oamenilor.

Pentru a confrunta însă strădania unui dramaturg cu atributele — bune sau rele — ale operei pe care a zămislit-o, e nevoie de un element primordial, indispensabil. Acest element, capabil să detecteze și să valorifice disponibilitățile reale ale drama-

turgului — cu atît mai necesar deci debutanților — este Scena.

O piesă citită într-un secretariat literar, cîntărită de un consiliu artistic (sau de mai multe), publicată într-o revistă sau colecție editorială, îi poate furniza autorului ci observații mai mult sau mai puțin competente, sfaturi bine sau rău intenționate, îndrumări mai judicioase sau mai eronate, îl poate deci invita la o serie de reflecții (și de posibile opțiuni), cînd inevitabile îndemnuri contradictorii nu-l derutează.

O piesă reprezentată îl pune însă pe autor în contact nemijlocit cu calitățile sau slăbiciunile operei sale. Scena este o oglindă necruțătoare, deopotrivă pentru actor și pentru dramaturg. Ea singură relevă în mod

cleovent calitățile ca și neajsurile dintr-o lucrare dramatică, caracterul artificial al conflictelor, rezolvările simpliste, inadvertențele, efectele ieftine sau vulgare, searbăda zornăială a vorbelor goale, ca și rugina blazonelor moderniste, culese fără discernămint din heraldica unui anumit teatru de peste hotare. Numai pus față în față cu opera sa — așa cum i se deslășoară pe scenă — autorul își poate da seama, așadar, dacă a bătut sau nu monedă falsă din acest prea nobil metal care se numește Viața!

Mă înscriu, de aceea, partizan convins al pieselor reprezentate.

Dar, atunci, ce e de făcut pentru a spori numărul pieselor originale și al debutanților întru dramaturgie pe scenele noastre?

Răspunsul la această întrebare nu-l putem obține decât întorcându-ne privirile spre oamenii noștri de teatru.

Ne place să aflăm că regizorii, actorii și directorii de teatru așteaptă cu nerăbdare piesa românească: piesa de idei, cu tematică majoră, piesa cu profunde investigații psihologice, piesa închinată eroului contemporan, piesa de amplă respirație dramatică, piesa mare, piesa foarte... și foarte... Mă rog... Dar ca să ajungem la piesa „mare” și „foarte” trebuie să se parcurgă un drum. Să se urce, inevitabil, niște trepte. Să se ofere autorilor posibilitatea rezolvării unor învățăminte, al decantării unor constatări făcute în retortele singurului laborator unde dramaturgul își poate adăposti experiențele: scena!

Evident, nu pledăm aci pentru înlăturarea exigenței față de scriitura, față de arta poetică a lucrărilor dramatice originale. Socotim însă că, la această intersecție de gânduri, ne găsim într-un punct gingaș al dezbaterei, în care multiple implicații etice solicită, din partea oamenilor noștri de teatru, o sensibilă înțelegere a fenomenului dramaturgie, proiectat în lumina circumstanțelor sale reale, iar nu fictive — fără subestimări jignitoare, dar și fără entuziasme pripite, fără judecăți de valoare arbitrară cum și fără măsuri diferite — mămă, pentru unii autori, și ciumă, pentru alții!

Piese tinerilor dramaturgi — de ce să n-o spunem? — sînt încă puține pe scenele teatrelor noastre. Ar fi oare chiar atît de greu ca teatrele să inițieze cicluri experimentale, rezervate cu precădere debuturilor și programate, deocamdată, în spectacole, să zicem, de ora cinci după amiază? Ar încănea acolo încercările febrilă cercetătoare ale unor condeie tinere, dotate cu pasiunea și îndrăzneala novatoare, dar, și-ar găsi locul — mai ales — dramaturgia, după care jinduim atîta, dedicată vieții și preocupărilor tineretului. Această dramaturgie este încă palidă, s-o recunoaștem. Cauzele acestei palori nu pot fi puse numai pe seama dramaturgilor (care-i acordă o atenție minoră) ci și a dirigitorilor de teatre (care nu și-au desco-

perit încăit elanul necesar ca s-o îmbrățișeze și s-o ocrotească, după cum merită).

Există apoi, în Capitală, cîteva săli de spectacole neutilizate. Toată lumea le știe! Ar fi atît de complicat să se amenajeze într-una din ele „Studioul” Atelierului de dramaturgie al Asociației Scriitorilor din București? Un mic teatru fără contabili, fără secretari literari, fără șefi de producție, fără organizatori de spectacole, fără directori adjuncți, ba chiar fără directori „primi”? O sală! Cu scaune, cu scenă, cu cîteva reflectoare... Cu un paznic — cel mult! Ca să descuie și să încuie ușile, scara. Restul s-ar face cu o leacă de bunăvoință și entuziasm. Regizori și actori gata să-și dea concursul la organizarea unor spectacole-lectură cu operele debutanților hirotonisiți în cadrul ceneiului de dramaturgie s-ar găsi, fără îndoială. Dacă acceptăm ideea că școala cea mai bună de dramaturgie este scena, Asociația Scriitorilor din București ar avea astfel șansa de a-și îmbogăți diversele ei manifestări și cu o foarte binevenită și originală activitate pedagogică.

În concluzie, cred că evoluția ascendentă a dramaturgiei originale din ultimii ani se cere susținută și încurajată cu intervenții practice, eficiente, care se reduc pînă la urmă la acel spațiu miraculos unde visul se îngemănează cu viața, și unde ficțiunea certifică și consfințește realitatea. Acest spațiu este... Scena!

